

mihael

KAPELANIJA SV. MIHAELA ARKANDELA MUP - SJEDIŠTE I RAVNATELJSTVO POLICIJE

**DUHOVI
PRESVETO TROJSTVO
TIJELOVO**

mihael

22 -23/ 2019.

**LISTIĆ POLICIJSKE KAPELANIJE
SV. MIHAELA ARKANĐELA
MUP - SJEDIŠTE I
RAVNATELJSTVO POLICIJE**

Godište XIV. (2019.), broj 22-23(403-404)
Duhovi, Presveto Trojstvo, Tijelovo
 9.i 16. lipnja 2019.

Kontakt:

o. Stjepan Harjač, policijski kapelan
 tel.: 22 712, 84 048;
 e-mail: sharjac@mup.hr

Vinko Bakula, pomoćnik kapelana
 tel.: 88 853, 82 805;
 e-mail: vbakula@mup.hr

Naslovnica:
 Vladimir Blažanović, **Duhovi**, <http://docplayer.net>

LIPANJ

Ned. 9. **DUHOVI - PEDESETNICA**

- Pon. 10. BLAŽENA DJEVICA MARIJA
 MAJKA CRKVE; Josip zaštitnik Hrvatske;
- Uto. 11. Barnaba ap.; Borna; Jolanda
- Sri. 12. Ivan Fakundo; Bosiljko; Ninko kvatre
- Čet. 13. **Antun Padovanski**; Ante; Anto
- Pet. 14. Rufin; Elizej; Valerije; Marcijan kvatre
- Sub. 15. ; Modest i Krescencija kvatre

Ned. 16. **PRESVETO TROJSTVO;**

- Pon. 17. Adolf; Laura; Bratoljub;
- Uto. 18. Marko i Marcelijan; Ljubomir
- Sri. 19. Romuald; Rajka; Bogdan
- Čet. 20. **TIJELOVO**; Naum Ohridski;
- Pet. 21. Alojzije Gonzaga; Vjekoslav; Slavko
- Sub. 22. ; Ivan Fisher; Toma Moore

MEDITACIJA

Molitve Duhu Svetom

3

SLUŽBA RIJEČI -

DUHOVI - PEDESETNICA

UVOD U ČITANJA

Duh ujedinjuje

10

ČITANJA

**Kao što mene posla Otac i ja šaljem
vas: Primitate Duha Svetoga**

6

HOMILIJA

Jednim Duhom napojem

8

PRESVETO TROJSTVO

UVOD U ČITANJA

Poslao je Sina i Duha

10

ČITANJA

**Sve što ima Otac, moje je;
Duh Sveti od mojega će uzimati i
navješćivati vama.**

12

HOMILIJA

Znak križa

14

TIJELOVO

UVOD U ČITANJA

Tijelovo

16

ČITANJA

Neka !

18

HOMILIJA

Učitelju, gdje stanuješ?

20

KATEHEZA

Duhovi, Presveto Trojstvo i Tijelovo

22

Okviri širenja kršćanstva

24

Geografski okviri

Hrvatska marijanska svetišta

28

Svetište Gospe Maslinske , Zadar

Mali vjerouaučni leksikon

30

PRIČA

Tri klesara

31

NAŠI POKOJNI

32

Molitve Duhu Svetom

Duše snage, ulazeći u nas,
želiš nam priopćiti svoju božansku snagu.
Daj nam potrebnu moralnu snagu
da odgovorimo na pozive;
Snagu vjere
koja nepokolebljivo pristaje uz Gospodina Isusa,
Snagu nade
koja ima potpuno povjerenje u Gospodinovu pobjedu u svijetu,
Snagu ljubavi
koja ne uzmiče ni pred kojom zaprekom da osluškuje ljubljeno Biće,
Snagu velikodušnosti
koja se ne da zaustaviti pred preprekama sebičnosti,
Snagu strpljivosti
koja trpi bez pritužbi te sve trpljenje prikazuje za uzvišenije dobro,
Snagu iskrenosti
koja odbija skrivanje iza maski i koja radi u Božjem svjetlu,
Snagu čistoće
koja nadvisuje nagone i strasti te čuva u ljubavi prvenstvo duhovnoga,
Snagu ustrajne vjernosti
u svim borbama, prianjajući uz Gospodina.

Jean Gelot

Koraci u srcu

- Zašto čovjekovo srce kuca? -
upita dijete svoga anđela.
- To Bog prolazi kroz njega i kroz ovaj svijet - reče mu anđeo.
  - Dječja srca kucaju brže, jer kroz njih Bog radosno trči. Kroz srca starijih ljudi prolazi polako, jer u njima ima mnogo boli pa pazi da negdje pogrešno ne stane i ne pozlijedi ih. Kroz srca odraslih ljudi prolazi kao kroz neki nepoznati grad u kojemu ima mnogo ulica koje nikamo ne vode.
  - Kako kroz njih ljudi nađu put? - zabrine se dijete.
  - Bog se uvijek brine da oko njih bude dovoljno djece i starijih, kako ne bi zalutali.
  - A imaš li ti srce? - primakne se dijete bliže. Anđeo se blago nasmiješi.
  - Ja sam put - reče - po kojemu Božji koraci odzvanjaju dovoljno glasno da bi ih mogao čuti i poći za njima.

Stjepan Lice

Duh ujedinjuje i poziva na otvorenost

Blagdan Duhova upućuje na veoma važnu činjenicu kršćanskog života, a to je zajedništvo. Blagdan Pedesetnice je okupio različite ljudе koji se nisu poznavali, a nakon silaska Duha svi oni postaju jedno. Osobna pobožnost učijepljena je u zajedničku. Po Duhu su ljudi izmireni jedni s drugim, i nakon toga pozvani truditi se oko zajedničkog dobra. Duh je taj koji obnavlja svijet, koji zajednici daje osvježenje i život, koji ljudе prožima Kristovim mirom.

Ako je ova stvarnost zaživjela dolaskom Duha, zašto svijet izgleda isti? Zašto postoji vjerski i nacionalni rivalitet? Zašto ljudi prave razlike između Židova i Grka, robova i slobodnih, muževa i žena? Zašto je tako malo mira u svijetu, tako malo oprštanja i pomirenja? Je li lice zemlje doista obnovljeno?

Odgovor je potvrđan. Duh je izliven na ljudе i zadaća je ljudi otvoriti se i omogućiti ostvarenje kraljevstva Božjega.

Ne treba se čuditi čudima

U židovskoj povijesti blagdan Pedesetnice je bio izvorno završno slavlje skupljanja ljetine, slavlje koje je započinjalo Pashom, a koja se slavila sedam tjedana ranije. Kasnija židovska tradicija je taj blagdan pretvorila u blagdan spasenjske povijesti kojim se slavilo davanje zakona na Sinaju, te uspostava Izraela kao Božjeg naroda. Činjenica da se radilo o hodočasničkom blagdanu objašnjava zašto su se pobožni Židovi iz svih krajeva skupili u Jeruzalemu u to vrijeme.

Djela apostolska ne govore izričito i točno tko je sve bio u sobi kad je Duh sišao na njih. Vanjski znakovi koji su pratili taj događaj povezani su s Božjom objavom. Tako da je na primjer Božju objavu na Sinaju pratila grmljavina; Bog se Mojsiju objavio iz gorućeg grma itd. Iako se te znakove moglo vidjeti i čuti, sa samim događajem izlijevanja Duha to nije slučaj. No on je doveo do toga da su

nazočni počeli govoriti drugim jezicima, odnosno da su ih svi mogli razumjeti iako su bili s raznih krajeva svijeta. Snaga Duha je obuhvatila svijet, zato se nikakvim čudima ne treba čuditi.

Osobni darovi za službu zajednici

U korintskoj zajednici Pavao je uočio nekoliko problema, stoga je morao upozoriti na nekoliko stvari. Prvo, imati Duha znači isповједati da je Isus Gospodin. Uporaba imena Isus ovdje je slojevita. Izraz „Isus“ ovdje je označavao zemaljskog Isusa. Korinčani su smatrali Kristovu smrt samo kao jednu epizodu prošlosti i svu su svoju nadu polagali u čisto duhovnog, vječnog Krista. Pavao ih podsjeća da je središte Isusova života križ.

Izraz „Gospodin“ (Kyrios) je bio službeni naziv rimskog cara. Nazivati Isusa Gospodinom značilo je staviti u suprotnost Isusove sljedbenike i političku vlast, odnosno pozvati vjernike da se odluče ili za Krista, ili za zemaljskog vladara.

Izraz „Gospodin“ se u Septuaginti (starom grčkom prijevodu Svetoga pisma) koristio i kao Božje osobno ime. Nazivati Isusa Gospodinom značilo je i priznavati ga Bogom. Radi se, dakle, o pozivu na vjeru, svjedočiti da je Isus Bog. Drugo, dar Duha ima različite oblike, a ne samo dar govora u jezicima. No svaki dar se mora koristiti za dobro zajednice. Treće, dar Duha ne smije ići prema individualnosti, nego se mora ugrađivati u zajedničko tijelo zajednice. Crkva je jedno tijelo po zajedničkom krštenju i po činjenici da smo „jednim Duhom napojeni“.

Višestruko značenje događaja Duhova

U evanđeoskom izvještaju Ivan govori da se darivanje Duha dogodilo na sam dan Uskrsa. Izvještaj sadrži nekoliko bitnih detalja.

Kao prvo, događaj se zbio prvog dana u tjednu; zatim zbio se unatoč zaključanim vratima; Isus se pojavljuje među učenicima; prisutne pozdravlja pozdravom mira; usmjerava njihovu pozornost na

svoje rane; dariva im Duha i povjerava im da mogu zadržavati i otpuštati grijeha.

Svaki od tih detalja ima bremenito teološko značenje. Prvi dan u tjednu je dan uskrsnuća. Taj je događaj tako važan da se daje manje značenje suboti, zadnjem danu u tjednu, a više prvom danu - i time se pogled usmjerava k budućnosti.

Zatvorena vrata nisu toliko znak straha koliko upućuju na tajanstveni karakter Isusova uskrslog tijela.

Pozdrav mira uključuje najavu eshatološkog blagoslova i vremena ispunjenja.

Upozoravajući na svoje rane, Isus želi reći da se ne radi ni o kakvoj prikazi.

Darivanje Duha je opisano riječju „dahnuti“, što podsjeća na stvaranje Adama kojem je udahnut duh. Na taj način Isus je opisan kao onaj koji može stvarati.

Davanje vlasti zadržavanja i otpuštanja označava da su učenici dobili punu vlast i da su ovlašteni nastaviti Isusovu misiju.

Prvo čitanje: Dj 2, 1-11

Svi se napuniše Duha Svetoga i počeše govoriti.

Čitanje Djela apostolskih

Kad je napokon došao dan Pedesetnice, svi su bili zajedno na istome mjestu. I eto iznenada šuma s neba, kao kad se digne silan vjetar. Ispuni svu kuću u kojoj su bili. I pokažu im se kao neki ognjeni razdijeljeni jezici te siđe po jedan na svakoga od njih. Svi se napuniše Duha Svetoga i počeše govoriti drugim jezicima, kako im već Duh davaše zboriti.

A u Jeruzalemu su boravili Židovi, ljudi pobožni iz svakog naroda pod nebom. Pa kad nastala ona huka, strča se mnoštvo i smete jer ih je svatko čuo govoriti svojim jezikom. Svi su bili izvan sebe i divili se govoreći:

„Gle! Nisu li svi ovi što govore Galilejci? Pa kako to da ih svatko od nas čuje na svojem materinskom jeziku? Parti, Međani, Elamljani, žitelji Mezopotamije, Judeje i Kapadocije, Punta i Azije, Frigije i Pamfilije, Egipta i krajeva libijskih oko Cirene, pridošlice Rimljani, Židovi i sljedbenici, Krećani i Arapi - svi ih mi čujemo gdje našim jezicima razglašuju veličanstvena djela Božja.“

Riječ Gospodnja

Otpjevni psalam: Ps 104, 1ab.24ac.29b-31.34

*Pošalji Duha svojega,
Gospodine, i obnovi lice zemlje!*

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina!
Gospodine, Bože moj silno si velik!
Kako su brojna tvoja djela, Gospodine,
puna je zemlja stvorenja tvojih.
*****

Ako dah im oduzmeš, ugibaju,
i opet se u prah vraćaju.
Pošalješ li dah svoj, opet nastaju,
i tako obnavljaš lice zemlje.
*****

Neka dovijeka traje slava Gospodnja:
nek se raduje Gospodin
u djelima svojim!
Bilo mu milo pjevanje moje!
Ja ću se radovati u Gospodinu.
*****

Drugo čitanje: 1 Kor 12, 3b-7. 12-13

U jednom Duhu svi smo u jedno tijelo kršteni

Čitanje Prve poslanice sv. Pavla apostola Korinćanima

Braćo:
Nitko ne može reći:
„Gospodin Isus“
osim u Duhu Svetom.
Različiti su dari, a isti Duh;
i različite službe, a isti Gospodin;
i različita djelovanja, a isti Bog
koji čini sve u svima.
A svakomu se daje očitovanje Duha na
korist.
Doista, kao što je tijelo jedno
te ima mnogo udova,
a svi udovi tijela iako mnogi,
jedno su tijelo -
tako i Krist.
Ta u jednom Duhu
svi smo u jedno tijelo kršteni,
bilo Židovi, bilo Grci,
bilo robovi, bilo slobodni.
I svi smo jednim Duhom napojeni.

Riječ Gospodnja

Evangelje: Iv 20, 19-23

Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas: Primite Duha Svetoga

Čitanje svetog Evangelija po Ivanu

Uvečer toga istog dana, prvo u tjednu, dok su učenici u strahu od Židova bili zatvorili vrata, dođe Isus, stane u sredinu i reče im:
„Mir vama!“
To rekavši, pokaza im svoje ruke i bok.
I obradovaše se učenici vidjevši Gospodina.
Isus im stoga ponovno reče:
„Mir vama!
Kao što mene posla Otac
i ja šaljem vas.“
To rekavši, dahne u njih i kaže im:
„Primite Duha Svetoga.
Kojima otpustite grijehu,
otpuštaju im se;
kojima zadržite,
zadržani su im.“

Riječ Gospodnja

Jednim Duhom napojem

Ako čitamo najprije današnji evanđeoski odlomak, a tek onda prvo čitanje, uočit ćemo snagu i značenje Duha Svetoga u životu apostola, ali i u životu svakoga od nas.

Učenici u strahu

Učenici su, prije primanja Duha Svetoga, bili uplašeni. Bojali su se za krhki život, kao da mogu išta učiniti. Skrivaju se. Na Veliki četvrtak bježe u mrak, a na Uskrs iza zatvorenih vrata. Boje se i brinu za sebe jer im je stalo najviše do njih samih.

I počeše govoriti

Nakon što su primili Duha Svetoga učenici se počinju ponašati potpuno drukčije. Neustrašivi su. I na dan Pedesetnice i u sve druge dane, do onoga kad su dali život za Krista i vjeru. Izlaze na trbove, među mnoštvo. Propovijedaju po danu. Od ranoga jutra. Zanemaruju sebe, a trude se izvršiti poslanje koje im je povjerenovo. Idu po svem svijetu, naučavaju i krštavaju u Ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

Svakome se daje očitovanje Duha

Ono što se događalo s apostolima događa se i sa svakim od nas. Imamo li u sebi Kristova Duha najbolje se prosuđuje po našem svakodnevnom ponašanju. Bojimo li se? Do koga nam je u životu najviše stalo? Što nam je najvažnije? Skrivamo li od ljudi svoju vjeru? Navještamo li Krista, raspetoga i uskrsloga?

U svakom plemenu i narodu

Dok svetkujemo godišnji spomen Silaska Duha Svetoga na apostole, razmišljamo o Bogu koji je Ujedinitelj. Bogu koji izgrađuje i čuva zajedništvo. Upravo o ujedinjenju i zajedništvu nam govori i zborna molitva Nedjelje Pedesetnice.

Prvo ujedinjenje i zajedništvo koje iz njega nastaje je prostorno zajedništvo. Bog „na sav svijet“ izljeva „darove svoga Duha“. Bog „u svakom plemenu i narodu“ sebi izabire sljedbenike.

To, nas koji u Krista vjerujemo i koji živimo po njegovom Duhu, oslobađa od svake uskogrudnosti, zaslijepljene umišljenosti ili isključivosti. Svaki je čovjek, tko god bio i odakle god bio, Božje dijete, a po tome i naš brat ili sestra.

Zato je bitna oznaka svakog kršćanina prihvatanje čovjeka zato jer je čovjek. Domoljublje i rodoljublje na koje smo mi kršćani pozvani ne zatvara čovjeka u uske krugove, nego ga osposobljava za dostojanstveno življenje zajedništva.

Na počecima i danas

Drugo ujedinjenje, a onda i zajedništvo koje iz njega nastaje je vremensko zajedništvo. Bog je isti jučer, danas i zauvijek, jednako nas voli i jednako nam daruje svoga Duha. U milosti Duha Svetoga se povezuju prošla, sadašnja i buduća vremena.

To, nas koji u Krista vjerujemo i koji živimo po njegovom Duhu, osposobljava za kvalitetno promišljanje i razumijevanje vremenskih odnosa. Kršćanstvo je vjera koja je utemeljena u određenom prostoru i vremenu, a ukorjenjuje se u svakom prostoru i vremenu.

Zato je bitna oznaka svakog kršćanina odgovoran pristup sadašnjosti. Premda smo mi kršćani usmjereni prema vječnosti, znamo da se ona zaslужuje samo kvalitetnim korištenjem vremena koje nam je darovano.

Posvećuješ cijelu Crkvu

Konačno, treće ujedinjenje, dakle i zajedništvo koje iz njega nastaje je jedinstvo cijele Crkve. Ne samo Crkve u svim prostorima i vremenima, nego i zajedništvo zemaljske i nebeske Crkve.

To, nas koji u Krista vjerujemo i koji živimo po njegovom Duhu, jača u uvjerenju da ima smisla vjerovati u Krista i živjeti po njegovom Duhu.

Zato je bitna oznaka svakog kršćanina radost što smo ujedinjeni u ljubavi s Bogom i ljudima.

Služba riječi 259/10

Božje ime

Bijaše dan krizme.

Krizmanici bijahu u crkvi poredani s jedne i s druge strane središnje lađe.

Biskup je sjeo i, kako to obično biva, počeo razgovor s djecom.

Pozvao je jednu djevojčicu da priđe bliže.

- Kako se zoveš? upitao je biskup.
- Manuela, odgovori ona uzbudeno.
- Reci mi, Manuela, što kažemo kad napravimo znak križa?
- Kažemo, pokušao je pomoći biskup smiješći se: U ime Oca, i Sina i...
- ... i mame! zaključila je djevojčica.

To je prekrasna definicija Duha Svetoga.

Uostalom, Isus ga je nazvao Tješiteljem i Braniteljem, to jest onim koji je uvijek spremjan braniti svoje učenike i izvući ih iz nevolja.

Duh Sveti upozorava, ozdravlja i hrabri...

Bruno Ferrero

Poslao Sina i Duha da ljudima objavi tajnu svoga života

Moja su radost djeca čovjekova

Ovaj odlomak je središnji dio pjesme o Mudrosti kao personifikaciji Božje stvarateljske moći i objaviteljske učatorenosti među ljudima. Pjesničko obilježje odlomka upozorava da ne smijemo shvaćati svaki izraz strogo dogmatski. Ovdje Mudrost govori o sebi u prvom licu naglašujući da je stvorena prije svih drugih stvorenja te aktivno sudjeluje s Bogom u nastavku stvaranja.

Mudrost o sebi naglašava da se igrala pred Bogom sve vrijeme stvaranja i ukrašavanja svijeta. "Igrati se" znači sportsku igru, zabavu, ali i "ples pred Bogom" u liturgiji. Mudrost kaže da je igrala pred Bogom "po tlu zemlje njegove" te da su njezina radost djeca čovjekova. Ona se po objavi nastanila u narodu Božjem i naučila ljudi da u liturgiji plešu pred svojim Bogom.

Ova mudrost je slika Krista kao utjelovljene mudrosti Božje, jer se predgovor Ivanovu evanđelju o Riječi koja se nastanila među nama može ispravno razumjeti samo u svjetlu starozavjetnog nauka o mudrosti Božjoj. Kao utjelovljena mudrost Božja, Krist je bio s Bogom od početka i ostaje neopozivi znak Božje naklonosti prema ljudima. On s punim pravom usvaja izreku starozavjetne personificirane mudrosti: "Moja su radost djeca čovjekova!"

Ljubav Božja po Duhu koji nam je dan

Cijela poslanica Rimljanima je Pavlovo mirno obrazloženje o potrebi čovjekova prijateljstva s Bogom. Za razliku od farizeja, koji su tvrdili da čovjek može zaslužiti opravdanje vršenjem svih vjerskih propisa, Isus i Pavao uče da se Božjem kraljevstvu čovjek može samo ponizno otvoriti, nikako zaslužiti ga.

Današnji odlomak upozorava na vjerničko iskustvo mira s Bogom kao popratni dar opravdanja. "Opravdani vjerom" znači "uvedeni u ispravan odnos s Bogom po krsnoj vjeri u Krista Isusa". Čovjeku je potreban kontakt s Bogom a u takav kontakt može stupiti vjerom i krštenjem. Iz takvog kontakta nastaje egzistencijalni mir s Bogom koji je podloga mira s ljudima i sa samim sobom. Ovo nam je omogućeno i stalno ponuđeno "po Gospodinu našem Isusu Kristu". Po njegovu djelu otkupljenja kojemu je vrhunac smrt i uskrsnuće. Takav odnos s Bogom u zemaljskom proputovanju omogućuje da se "dičimo nadom slave Božje". Hodamo stazama života puni nade da ćemo biti pripušteni u Božju blizinu kao pravi prijatelji. Nadu u konačnu slavu sada potkrepljuje doživljena ljubav Božja prema svakome od nas. "Ljubav je Božja razlivena u srcima našima po Duhu Svetom koji nam je dan" znači prvenstveno ljubav Božju prema nama. Veličanstvena istina naše vjere jest da nas Bog ljubi, i Duh Sveti koji nam je darovan

u krštenju te neprestano djeluje u pojedincu i crkvenoj zajednici jamac je te ljubavi. Ta ljubav omogućuje da se "dičimo i u nevoljama", jer čovjek ne može zapasti u stanje u kojem bi ga Bog prestao ljubiti.

U ovom odlomku vidimo trojstvenost vjerničkog duhovnog života: s Ocem smo u miru po Gospodinu Isusu; ljubav Očevu doživljavamo po Duhu koji nam je darovan. Trojstvo nije dogma za vježbanje umu nego nam pomaže da živimo od ljubavi Oca, Sina i Duha.

Sve što ima Otac, moje je

Evandeoski odlomak dio je Isusova oproštajnog govora na posljednjoj večeri. Prije toga Isus je najavio da odlazi te izrazio čuđenje što ga učenici ne pitaju kamo odlazi nego se "žalošću ispuni srce njihovo što im ovo kaza".

Isusov "odlazak" je dvostruk: u nasilnu smrt i u proslavljeni stanje k Ocu. Iz tog proslavljenog stanja neće moći biti s učenicima na dosadašnji način, neće ga vidjeti niti s njime moći razgovarati kao u vrijeme mesijanskog djelovanja. Za ovo vrijeme "odsutnosti" Isus obećava učenicima Duha Istine koji će ih upućivati u dogođenu istinu: "On će mene proslavljati, jer će od mojega uzimati i navješćivat će vama".

Prije Isusove proslave po muci i smrti učenici ne mogu razumjeti Očev plan o njemu. U vremenu Isusove proslavljenosti, kad učenici trebaju nastavljati njegovo poslanje u svijetu, Duh Sveti uvodi ih u

svu istinu. Otvorit će im srce i pamet da dokuče puninu objave u Kristu a zatim je prilagođeno naviještaju ljudima različitih kultura. Duh će "navješćivati ono što dolazi" ne u smislu detaljnog otkrivanja budućnosti nego u smislu promatranja sadašnjosti i budućnosti u svjetlu objave. Pod vodstvom Duha učenici znaju da ljudska povijest ima smisao i da Bog svoj plan spasenja sigurno vodi prema ispunjenju. Duh nema svog nauka nego uzima "od mojega" tj. od Krista kao utjelovljene Riječi Očeve. Uzima ne samo riječi nego i djela. "Sve što ima Otac, moje je" odražava Isusovu svijest zajedništva s Ocem i Duhom: kao što Otac "ima" Duha Istine, tako ga "ima" i Sin. Kao što je Otac poslao Sina, tako Sin šalje Duha. Ovim nam Isus otkriva otajstvo unutarnjeg Božjeg života, ali ne da zadovolji našu vjerničku radoznalost nego da pokaže naše mjesto u otajstvu Boga.

Duh Istine vodi prvenstveno svu Crkvu kao zajednicu krštenika egzistencijalno povezanih s Isusom po vjeri i krštenju. Preko crkvene zajednice vodi i pojedine vjernike. Ne možemo imati pravog udjela na životu Oca, Sina i Duha ako se ne uključujemo djelotvorno u život Crkve po liturgiji, svjedočkom življenju i karitativnom djelovanju u svojoj životnoj sredini.

Mato Zovkić, <http://www.ktabkbih.net/>

Prvo čitanje: Izr 8, 22-31

Prije nastanka zemlje Mudrost već bijaše rođena.

Čitanje Knjige mudrih izrekâ

Ovo govori Mudrost Božja:
 „Gospodin me stvori kao počelo svoga djela,
 kao najraniji od svojih čina, u pradoba;
 oblikovana sam još od vječnosti,
 odiskona, prije nastanka zemlje.
 Rodih se kad još nije bilo pradubina,
 dok nije bilo izvora obilnih voda.
 Rodih se prije nego su utemeljene gore,
 prije brežuljaka.
 Kad još ne bijaše načinio zemlje,
     ni poljana,
     ni početka zemaljskom prahu;
 kad je stvarao nebesa,
     bila sam nazočna,
     kad je povlačio krug
         na licu bezdana.
 Kad je u visini utvrđivao oblake
     i kad je odredio snagu
         izvoru pradubinâ;
 kad je postavljao moru njegove granice
     da mu se vode ne preliju preko obala,
     kad je polagao temelje zemlji:
 bila sam kraj njega, kao graditeljica,
     bila u radosti, iz dana u dan,
     igrajući pred njim sve vrijeme;
 igrala sam po tlu njegove zemlje,
     i moja su radost djeca čovjekova.“

Riječ Gospodnja

Otpjevni psalam: Ps 8, 4-9

Gospodine, Bože naš, divno li je ime tvoje po svoj zemlji!

Gledam ti nebesa, djelo prstiju tvojih,
 mjesec i zvijezde što ih učvrsti
 pa što je čovjek da ga se spominješ,
 sin čovječji te ga pohađaš?
 *****

Ti ga učini malo manjim od anđelâ,
 slavom i čašcu njega ovjenča.
 Vlast mu dade nad djelima ruku svojih,
 njemu pod noge sve podloži.
 *****

Ovce i svakolika goveda,
 i zvijeri poljske k tome,
 ptice nebeske i ribe morske
 i što god prolazi stazama morskim.
 *****

Drugo čitanje: Rim 5, 1-5

K Bogu po Kristu, u ljubavi izlivenoj po Duhu Svetomu.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanim

Braćo:

Opravdani vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu. Po njemu imamo u vjeri i pristup u ovu milost u kojoj stojimo i dičimo se nadom slave Božje. I ne samo to! Mi se dičimo i u nevoljama jer znamo: nevolja rađa postojanošću, postojanost prokušanošću, prokušanost nadom. Nada pak ne postiđuje. Ta ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan!

Riječ Gospodnja

Evangelje: Iv 16, 12-15

Sve što ima Otac, moje je; Duh Sveti od mojega će uzimati i navješćivati vama.

Čitanje svetog Evangelija po Ivanu

Uono vrijeme:

Reče Isus svojim učenicima:

„Još vam mnogo imam kazati, ali sada ne možete nositi. No kada dođe on - Duh istine - upućivat će vas u svu istinu; jer neće govoriti sam od sebe, nego će govoriti što čuje i navješćivat će vam ono što dolazi. On će mene proslavljati jer će od mojega uzimati i navješćivati vama. Sve što ima Otac moje je. Zbog toga vam rekoh: od mojega uzima i - navješćivat će vama.“

Riječ Gospodnja

Znak križa

Znak križa: potvrda Božje ljubavi

Uime Oca i Sina i Duha Svetoga! Tako smo započinjemo svetu misu i tako uvijek započinjemo kada se molimo.

Na što se zapravo pozivamo dok se križamo prema tom obrascu?

Danas, na svetkovinu Presvetoga Trojstva želimo o tome malo razmisliti. Bog je Troje u jednom Bogu. Ali postoji li u Bogu uopće troje? Troje: to znači jedan i jedan i još jedan iste vrste, tako da se mogu zajedno zbrajati? Gdje su tako dane tri božanske osobe da ih možemo zbrojiti? Nigdje. Izraz o tri osobe ostavlja dojam da Boga izvana možemo raščlaniti kao kada netko promatra i zbraja osobe upletene u intenzivan razgovor za vrijeme kojeg su isti potpuno zadubljeni jedan u drugoga. No, Bog nije neko biće nasuprot nas, kojega možemo promatrati i analizirati. On njemu Sveti pismo kaže: „Po njemu, naime, živimo, mičemo se i jesmo.“

On je naš život. Dakle moramo promišljati naš život, tamo gdje je najživljiji, kako bi pronašli pristup Božjoj tajni, njegovoj jednosti i Trojstvu. Gdje je naš život najispunjениji, gdje ga smijemo potpuno živjeti? Kada svi nemiri i sve revnosti uzmaknu za neko vrijeme mira, tamo smo prepusteni sadašnjosti ispunjenoj mirnoćom. I to je tamo gdje se ljudi prihvataju i vole jedni druge, gdje se zблиžavaju. Ovdje svatko može biti prisutan i izraziti se onakvim kakav jest, jer za to od ljubavi drugoga dobiva slobodan prostor. U takvom međusobnom odnosu ljudi su jedno, a mogu istovremeno biti različiti. Okovi ljubavi oslobađaju. Ovo može biti slika jedinstvenosti i različitosti osoba u Bogu, dakako, s razlikom što božanske osobe iz takve razmjene nikada ne mogu ispasti, jer i nisu ništa drugo nego razmjena ljubavi: Otac je čisto davanje, Sin čisto primanje i davanje dalje, a Duh Sveti je sam dar u neiscrpnoj plodnosti. Bog nije samo ljubljeno biće. On je sam ljubav. „Ljubljeni, ljubimo jedan drugoga, jer ljubav dolazi od Boga, i tko god ljubi, od Boga je rođen i poznaje Boga. Tko ne ljubi, nije upoznao Boga, jer Bog je ljubav.“

Vjera u Presveto Trojstvo jedan je od temelja kršćanstva. Zajedništvo božanskih Osoba izvorište je i čovjekovog postojanja i njegove sposobnosti da se ostvaruje kao slika Božja, gradeći odnose s drugima i sa samim Bogom. Ispovijedajući vjeru u Presveto Trojstvo istodobno prihvaćamo Božju veličinu i nespoznatljivost i svoju malenost, stavlјajući svoj život u njegove ruke i izlažući se prividnoj neizvjesnosti, a zauzvrat dobivamo mudrost koja nije od ovoga svijeta, nadu koja neće iznevjeriti i dioništvo u vječnosti, za koju smo stvoreni.

Mi živimo u Trojedinom Bogu

Tskustvo ljudske nesebičnosti jednih prema drugima, može dakle biti slika ljubavi, koja se zove Bog. Ali može se reći još više: To ljudsko iskustvo je samo kao slika Božanske naravi, dok je u njoj sam Bog skriven. Pjesma kaže: „Gdje stanuje dobrota i ljubav tamo je Bog gospodar.“ Sva prava ljudska dobrota, koja istovremeno veže i oslobađa, izrasta iz Trojedine Božje ljubavi. Kad nam se daruje ovo ljudsko iskustvo, tada nešto naslućujemo o otajstvu Trojedinog Boga. Tada može odgovor pronaći i onaj koji o Božjem Trojstvu ili o Bogu uopće može jedva nešto pojmiti. Tri osobe, a jedan Bog. Jedna je Božanska narav, a tri su osobe. Tako se naš kršćanski Bog očituje. U Starom je zavjetu prepoznatljiv kao Bog Otac, a u Novom zavjetu kao Bog Sin, koji nam je nakon svoga Uzašašća poslao Duha Svetoga. Sve tri Osobe tvore jedinstvenost i jednakost u zajedništvu svoje obitelji. Na tu i takvu sliku i priliku stvorenje čovjek, kao obitelj, zajednica. Isus apostolima, pogotovo zadnje dane na Posljednjoj večeri, govori o Ocu, da su oni isto, jedan u drugom. Gdje je Otac, tu je i on, poslat će nam Duha Branitelja od Oca, Duh istine koji izlazi od Oca, svjedočit će za njega. Ovdje je sve rečeno o Presvetom Trojstvu, to je zajedništvo triju jednakih i istih Osoba, sve imaju zajedničko. Među njima vlada sloboda, a gdje je sloboda, tu je ljubav.

Crkva je na Nicejskom saboru 325. god. izrazila svoj nauk vjere u jednoga Boga koji je u zajedništvu triju osoba. To nije iscrpljujuća ni sveobuhvatna definicija Boga. Ona neće nikada ni postojati, jer je Bog u svojoj biti nespoznatljiv i neizreciv misterij.

Današnjoj svetkovini nije cilj protumačiti ono što se i ne može protumačiti, već posvijestiti kako su ljudi vrijedni božanske tajnovite ljubavi, koja se očituje kroz Stvoriteljev spasonosni plan.

Znak križa: Potvrda prisutnosti ljubavi

Dok tako izgovaramo, mi se križamo. Time izražavamo svoje vjerovanje u Božju ljubav na križu; onu snagu koju je Isus podijelio svojim progoniteljima na osvrćući se na njihovu mržnju. Jedno takvo držanje poput Isusovog na križu uistinu je božansko. U njemu je sam Bog u ljudskom obliku. Kada činimo znak križa, priznajemo da vjerujemo u ljubav Božju, koja nas grešnike, oslobađa. U današnjem Evandželu Isus obznanjuje da je sve ono što ima nebeski Otac u biti i njegovo, te da će to zajedničko, nakon njegova odlaska, apostolima nastaviti objavljivati i u tome ih sve učvršćivati Duh Istine. Taj Duh će još potpunije objavljivati jedinstvo Božje naravi i posebnosti osoba Oca i Sina i Duha Svetoga.

Tijelovo

Današnja čitanja za svetkovinu Tijelova započinju s jednim od rijetkih biblijskih spominjanja Melkisedeka. U hebrejskoj Bibliji ta tajanstvena osoba susreće se samo ovdje, u Knjizi Postanka, i u jednakom tako teškom tekstu Psalma 110. U Novom zavjetu Melkisedek se spominje deset puta, i to isključivo u petom i šestom poglavlju Poslanice Hebrejima, nigdje drugdje! Melkisedek se, nadalje, spominje i u svitcima s Mrtvog mora pronađenima u Kumranu. Ovdje on najavljuje konačno razdoblje svijeta, puninu svih obećanja, pobjedu Božjeg naroda.

O svetkovini Tijelova uočavamo da Melkisedek upućuje na nešto izvanredno i jedinstveno, pobjedu Božjeg naroda, početak kraljevstva Božjeg. Rabini čak raspravljaju o nepoznatom podrijetlu Melkisedekovu, imena oca i majke ne spominju se. Prema rabinском načelu, što god nije moguće naći u Tori (Mojsijevom petoknjižju) može se reći da i ne postoji. Oni stoga zaključuju o Melkisedekovom tajanstvenom, čak nebeskom podrijetlu. Poslanica Hebrejima primjenit će tu misao na Isusa, našeg velikog svećenika: „on, bez oca, bez majke, bez rodoslovja; on, kojemu dani nemaju početka ni život kraja - sličan Sinu Božjemu, ostaje svećenik zasvagda“ (Hebr 7, 3).

Prvo čitanje predstavlja još složeniji problem! Melkisedek koji nije Židov ni pripadnik Levijeva plemena, još manje velikosvećeničke obitelji Arona i Sadoka, ipak prinosi žrtvu Bogu Svevišnjem i blagoslivlja Abrama (ime mu još nije promijenjeno u Abraham). Poganski svećenik blagoslivlje Abrama i priznaje Božje otkupiteljsko djelovanje u prilog Abrama.

Ta duga, na neki način složena pozadina Euharistije pokazuje nam svećeništvo drugačije od izraelskog koje je otvoreno svijetu. Abram je častio „Stvoritelja neba i zemlje“. Hebrejska je Biblija vodila izraelski narod do časa kad će se Melkisedek ponovno pojavit i sjediniti Izrael sa svijetom, kao što se načas dogodilo s Abramom. Euharistija nam također treba osigurati hranu i snagu da bismo se otvorili svakom bratu i sestri i još dalje, tuđincima. Euharistijska ljubav za bližnje ne smije imati granica u onome na što nas nadahnjuje.

Euharistija nas želi pripraviti za iznenadne obrate u našemu životu. Iznenada od nas će se očekivati da prihvativimo one izvana u svoju obitelj, ljudi koji nose nov smisao „neba i zemlje“, svoju ljepotu i izazov.

Dok nas prvo čitanje iz Knjige Postanka nuka da se otvorimo i suočimo se s razlikama, drugo čitanje iz Pavlove Prve poslanice Korinćanima

podsjeća nas na cijenu trpljenja: „Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe.“ Upravo kao što Isusov pokušaj sjedinjenja siromaha i odbačenih sa onima na sigurnom i dobro uhljeblijenima vodi do sukoba, suprotstavljanja i konačno njegove smrti, tako i naše vlastito nastojanje da izađemo iz sebe i priznamo dobrotu u tuđincima neće biti nimalo lagano. Euharistija daje hranu za tu herojsku gestu ljubavi. Euharistija simbolizira i jedinstvo i njegovu cijenu trpljenja. Tijelo i krv Isusova u euharistiji je Tijelo razlomljeno na križu i Krv prolivena iz rana raspetoga Isusa.

Dug je put pred nama prije nego postignemo ideal (jedinstva) u euharistiji - prije nego se ponovno pojavi Melkisedek da nas uvede u mesijansko kraljevstvo. Razumljivo da se umaramo, čak smo u opasnosti da onemoćamo putem. Sada se nalazimo među mnoštvom koje je slijedilo Isusa „u pust kraj“. Čak ako smo i mi, poput mnoštva, bili već ozdravljeni od bolesti, prema početnim riječima današnjeg evanđelja, još nam je uvijek jako teško nastaviti.

Kada se spominje Isusovog umnažanja pet kruhova i dvije ribe, evanđelist Marko koristi jezik euharistije koji se ponavlja u svakom misnom slavlju. Govori nam se kako Isus:

uze pet kruhova -razlomi
pogleda na nebo - davaše učenicima
blagoslovi ih - da posluže mnoštvo

Možemo postaviti pitanje: aludira li, na neki način, izjava o preostalim ulomcima od dvanaest košara na Isusovu prisutnost u Crkvi, Crkvi kao novih dvanaest plemena Božjeg naroda, ili na čuvanje Euharistije u našim svetohraništima za bolesne i one koji ne mogu prisustvovati redovnom euharistijskom slavlju?

Najvažnija je, ipak, simbolika našega putovanja. Euharistija nas želi nahraniti i ojačati da vjerno nastavimo ići svojim životnim putem. Ona osigurava ljubav i obnovljenu vjeru da bismo krenuli naprijed kao zajednica jer pojedinci ne mogu preživjeti u pustinji. Osposobljava nas da budemo spremni kada nam Melkisedek otvorи vrata u mesijansko kraljevstvo

Prvo čitanje: Post 14, 18-20

Iznese kruh i vino.

Čitanje Knjige Postanka

Uono vrijeme:
Melkisedek, kralj šalemski, iznese kruh i vino. On je bio svećenik Boga Svevišnjega. Blagoslovi Abrama govoreći:

„Blagoslovjen Abram od Boga Svevišnjega, Stvoritelja neba i zemlje! I blagoslovjen Bog Svevišnji koji ti u ruke preda neprijatelje!“

Riječ Gospodnja

Otpjevni psalam: Ps 110, 1-4

Zauvijek ti si svećenik po redu Melkisedekovu!

Reče Gospodin Gospodinu mojemu:
„Sjedi mi zdesna
dok ne položim dušmane tvoje
za podnože tvojim nogama!
*****

Žezlo tvoje moći protegnut će Gospodin
sa Siona:
vladaj posred svojih neprijatelja!
*****

Spreman je tvoj narod u svetim odorama
za dan tvog junaštva:
kao rosa iz krila zorina
uz te su mladi ratnici.“
*****

Zakleo se Gospodin i neće se pokajati:
„Zauvijek ti si svećenik
po redu Melkisedekovu!“
*****

Drugo čitanje: 1Kor 11,23-26

**Kad god jedete i pijete, smrt
Gospodnju navješćujete.**

Čitanje Prve poslanice sv. Pavla apostola Korinćanima

Braćo:

Ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomi i reče:

„Ovo je tijelo moje - za vas. Ovo činite meni na spomen.“

Tako i čašu po večeri govoreći:

„Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite kad god pijete, meni na spomen.

„Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe.

Riječ Gospodnja

Evangelje: Lk 9, 11b-17

Svi su jeli i nasitili se.

Čitanje svetog Evangelija po Luki

Uono vrijeme:

Govoraše Isus mnoštvu o kraljevstvu Božjem i ozdravljaše sve koji su trebali ozdravljenja.

Dan bijaše na izmaku. Pristupe dakle dvanaestorica pa mu reknu:

„Otpusti svijet, neka pođu po okolnim selima i zaseocima da se sklone i nađu jela jer smo ovdje u pustu kraju.“

A on im reče:

„Podajte im vi jesti!“

Oni rekoše:

„Nemamo više od pet kruhova i dvije ribe, osim da odemo kupiti hrane za sav ovaj narod.“

A bijaše oko pet tisuća muškaraca.

Nato će on svojim učenicima:

„Posjedajte ih po skupinama, otprilike po pedeset.“

I učine tako: sve ih posjedaju.

A on uze pet kruhova i dvije ribe, pogleda na nebo, blagoslovi ih i razlomi pa davaše učenicima da posluže mnoštvo.

Jeli su i svi se nasitili. I od preteklih ulomaka nakupilo se dvanaest košara.

Riječ Gospodnja

Učitelju, gdje stanuješ?

Mnogi se hodočasnici iznenade kad ih hodočasnički put dovede u Jeruzalem i kad doznaju da dvorana Posljednje večere nije ona koja je bila. Mnogi se i razočaraju. Nema stola, nema ležaljki. Nema čaša ni posuđa. Nema gotovo ništa od prve misa. Nije ni potrebno jer ono bitno je ostalo. Čak nije potrebno hodočastiti na sveta mjesta jer je Isus prisutan na svakom mjestu gdje se slavi euharistija. Rado bi ga mi ljudi zatvorili u zlatne hramove i sjajne oltare.

Kršćani su oni koji se okupljaju na lomljenje kruha. Onima koji idu redovito, svake nedjelje ili svaki dan, sveta misa može postati navika a ne doživljaj. Sveta misa je sve ono što je Bog nama darovao da se spasimo. Iz svete mise nastala je Crkva i svi sakramenti, i sve što je za spas potrebno.

Danas, na svetkovinu Tijelova malo nam je više promišljati o otajstvu euharistije i ispitati se kako njemu pristupamo. Evo nekoliko primjera što nam sve može smetati.

Smeta nam kada netko slavi misu duže nego što je „uobičajeno“. Kao da Bog nije gospodar svega vremena i kao da on ne blagoslavlja ono što se daruje. Kao što je blagoslovio malo hrane u pustom kraju, tako može blagosloviti naše nestrpljivosti, naše minute i sekunde pa da bude dovoljno svima. Vrijeme je kao Isusov kruh, kad ga razdijeliš ima ga više, ne nestaje, ne nedostaje nego dostaje svima. Misa je sveta i trebalo bi doći prije početka, ne samo radi udobnijeg mjesta nego da se i duša pripremi na molitvu koja slijedi. Priprema nije samo prije mise i ispred crkve. Priprema počinje s odlukom sudjelovanja na slavlju. Neki roditelji kažu da ne mogu dolaziti nedjeljom na misu jer imaju malu djecu koja onda ometaju druge u crkvi. Za takve ima nekoliko odgovora. Crkva je za žive ljudi, a djecu treba primjerom poučavati. Bude li se čekalo da djeca narastu, možda nikada neće ni naučiti što se u crkvi događa i kako se ponaša. U crkvi i ne mora biti grobna tišina. Postoje misе koje su prilagođene sudjelovanju djece. A onome tko se odlučio, uredio, spremio i uputio na zajedništvo mise, makar većinu vremena s razlogom proveo ispred crkve, zasluge

svete mise se računaju. Onaj polazak, susret sa susjedima, poznanicima, hod ili vožnja, razgovor, priroda, vremenski uvjeti i sve drugo dio su euharistijskog slavlja. Još je jedna opasnost. Mi bi nekada određivali tko smije a tko ne smije biti sudionik slavlja svete mise, je li netko dostojan ili nije, tko je išao prije a tko nije, tko je redovit i ima svoje mjesto, tko je zaslužio ovim ili onim. Zato misu počinjemo činom kajanja, mirenja sa sobom i s drugima. Često smo u sebi posvađeni, razdijeljeni, razlomljeni i ne-pomireni. Doći u crkvu s malo dobre volje znači donijeti komadić onoga što imamo Isusu da on blagoslovi, razlomi i podijeli. I bit će svima.

Kad kažemo da plaćamo misu i ne mislimo što govorimo. Kao što sve želimo unovčiti, kao da bi i samog Boga kupili, platili i isplatili. Nekada nam je teško

darovati. Riječ je o misnom daru. Kao da nam je lakše ono što moramo. Kad platiš kao da ništa više nisi dužan. A plaćanje je po tarifama, cijena je propisana. Stara je izreka: Plati pa se rugaj. Milostinja nije dovoljna. Uz novčani dar treba sebe dati. Svoju kuću i ukućane, sebe i sve svoje, svoje misli, namjere, čežnje. Kad sve daruješ, vidjet ćeš čuda! Lijepo je da je sveta misa dobro pripremljena. Lijepo je da su vjernici svečano ili barem pristojno odjeveni. Lijepo ja da je crkva uredna, ukrašena i mirisna. Lijepo je kad župni zbor skladno predvodi pjevanje. Lijepo je kad župnik ili drugi svećenik zanimljivo propovijeda. Važna su i snažna vanjska obilježja svete mise, ali je misa daleko više od toga.

Po misi, gdje god da jesmo i kakvi god da jesmo - s nama je Bog.

Služba riječi 284/16

Duhovi, Presveto Trojstvo i Tijelovo

Duhovi

Duhovi ili Pedesetnica jedna je od najvećih svetkovina. Spominjemo se silaska Duha Svetoga na Mariju i apostole koji su u molitvi slavili židovski blagdan Pedesetnice i ponizno čekali Isusovo obećanje - Duha Branitelja. (Dj 2, 1-14)

Tko je Duh Sveti? Duh Sveti je Duh Oca i Sina, on je njihova međusobna ljubav. On je Gospodin i Životvorac, kako ga isповijedamo u Nicejsko - carigradskom vjerovanju. On je, dakle, s Ocem i sinom jedan Bog. On je s Ocem i Sinom prisutan od početka nauma spasenja do kraja. Isus Krist, Pomazanik Duhom Svetim djeluje u njegovoj snazi i sili i u punini ga posjeduje. Nakon svoga uskrsnuća Isus toga istoga Duha u izobilju daruje svojim učenicima, zajednici koju je on utemeljio - Crkvi.

Duh Sveti učenicima otvara oči da razumiju Pisma. Međusobno ih povezuje, daje im snage i hrabrosti za svjedočanstvo Isusovo, preko njih izvodi čudesna djela, oslobađa ih da Radosnu vijest mogu navijestiti i poganim. Sve djelovanje što se u Crkvi može nazvati naslijedovanjem Isusa

Krista i izvršavanjem njegova naloga djelo je Duha Svetoga. Jer nitko ne može reći: „Gospodin Isus“ osim u Duhu Svetom. (1 Kor 12, 3b).

Isti Duh Sveti već više od dvije tisuće godina vodi Kristovu Crkvu. Iako je Crkva kroz svoju povijest bila napadana izvana, ali i iznutra razarana zbog grijeha svojih udova ona je opstala i ostati će do kraja svijeta zahvaljujući vodstvu Duha Svetoga koji kršćane povezuje s Ocem i Sinom. Njime smo i opečaćeni za dan slavnog Kristova dolaska.

Duh sveti nam objavljuje uskrslog Gospodina, u pamet doziva Isusovu riječ, daje nam da shvatimo otajstvo njegove smrti i uskrsnuća. On uprisutnjuje Kristovo otajstvo, osobito u euharistiji i daje da ono u kršćanima donese mnogo ploda (Katekizam Katoličke crkve 737).

Ako Duh Sveti tako djeluje zašto je onda danas toliko nas kršćana koji ne donosimo plodove Duha Svetoga? Razlog tomu je što Bog ne čovjeka ne prisiljava da se opredijeli za njega, nego ona traži svjesno i slobodno opredjeljenje. Duh Sveti donosi plodove u svakom kršćaninu koji je otvoren za njegovo djelovanje, koji bez oholosti, ponizno prihvata vodstvo Duha Svetoga.

Svetkovina Presvetog Trojstva

Liturgijsko i privatno štovanje Trojstva razvilo se u Crkvi Istoka i Zapada kao vjernička reakcija na arianizam i druge hereze koje su u brizi za isticanjem Božjeg jedinstva i jedincatosti zanijekale vjeru Crkve o jednakosti utjelovljenog Sina i Duha Svetoga s Ocem nebeskim. Na Zapadu se ova pobožnost proširila u 6. i 7. stoljeću, zatim je oko 800. godine uvedena prigodna misa u čast Presvetog Trojstva.

Rimski pape ipak su stoljećima odbijali uvesti posebnu svetkovinu Trojstva zato što Crkva sve svoje liturgijske čine počinje u ime Oca, Sina i Duha Svetoga, što je u svoj časoslov i liturgiju uvela doksologiju: "Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetome..." Konačno je papa Ivan XXII. za vrijeme avignonskog sužanstva uveo 1334. ovu svetkovinu za cijelu Crkvu.

Saborska liturgijska reforma donijela je nova čitanja za tri liturgijske godine na ovu svetkovinu. Iz njih više doživljavamo uključenost vjernika u život Oca, Sina i Duha Svetoga. Tako na liturgiji doživljajno spoznajemo da je Trojstvo otajstvo spasenja, a ne suha knjiška dogma o jednoj naravi u tri božanske osobe.

U zbornoj molitvi ističemo vjeru da je Bog Otac posao na svijet svoga Sina, Riječ istine, i Duha Posvetitelja. Svrha tog slanja je: "... da ljudima objaviš tajnu svoga života". Objavljajući nam što je s obzirom na nas, Bog nam je odškrinuo vrata za pogled u njegovu otajstvenu nutrinu, objavio nam je nešto i o samom sebi. Zahvalni što nas Bog pripušta u svoj život, što nas kao ljudsku obitelj uključuje u zajedništvo Trojstva, danas radosno slavimo Oca, Sina i Duha Svetoga.

Svetkovina Tijela i Krvi Kristove

Saborska liturgijska obnova donijela je nov naziv ovoj svetkovini povezavši Tijelovo, koje se slavilo u četvrtak iza Presvetog Trojstva i Predragocjenu krv Kristovu koja se slavila 1. srpnja.

Tijelovo se počelo slaviti kao krajevni blagdan u Liegeu (Belgija) god. 1246. kao javni izraz vjere u Kristovu trajnu prisutnost u posvećenoj hostiji. Papa Urban IV, koji je prije bio đakon u Liegeu, uveo ga je u liturgiju opće Crkve god. 1264. Od XIV. stoljeća posebno se svečano slavilo u Engleskoj i Njemačkoj tijelovskom procesijom u znak javnog očitovanja vjere u trajnu prisutnost Krista pod prilikama posvećenog kruha.

Na Veliki četvrtak slavili smo u okviru Večere Gospodnje predvečerje muke Kristove. U tom ozračju uskrsnog trodnevlja euharistija je više povezana s mukom Kristovom kao spomen njegove smrti i uskrsnuća. Na svetkovinu Presvetog Tijela i Krvi Kristove slavimo euharistiju kao sakrament kojim se Crkva hrani i ujedinjuje u ljubavi. To divno izražava darovna molitva u kojoj po zaređenom predsjedatelju euharistijskog slavlja ističemo da Bogu prinosimo "jedan kruh od mnogo zrnja i vina iz mnogo grozdova" te molimo da svoju Crkvu obdari jedinstvom i mirom što ih ovi darovi tajanstveno označuju.

Mato Zovkić

Okviri širenja kršćanstva

Geografski okviri

Pod Marko Aurelijem

Aleksandrija

Aleksandrija, s možda milijun stanovnika, bio je drugi grad Carstva i njegovo najveće tržište, zbog važnosti trgovačkih agencija i zbog ogromne robe. Njezina dvostruka luka, unutarnja i vanjska, bila je veza između Arabije i daleke Indije te zemalja što ih oplakuje Sredozemno more - i kao vrata između dva svijeta. Velika je metropola povezana i s Malom Azijom kopnenim i morskim putem. Put je vodio preko Peluzija, Askalona i Gaze... Mnogi putnici iz Judeje i Sirije, na putu za Rim, ukrcavali su se u Aleksandriji na kakvom žitnom brodu. Egipat je Carstvu davao 20 milijuna vagona žita godišnje, trećinu njegove potrošnje. Mješoviti trgovaci brodovi mogli su primiti do 600 putnika. Kroz Aleksandriju je prolazila bjelokost iz Afrike, guma i mirodije iz Arabije, pamuk i svila iz Indije.

Stanovništvo Aleksandrije bilo je tako miješano i obojeno kao i danas. Grci, Sirci, Arapi prolazili su kraj trgovaca i turista iz Rima i stanovnika zapadnih provincija, koji su došli poslom ili da pohađaju filozofsku i

medicinsku školu. Stranac koji je u grad ušao na vrata Sunca bio je zadivljen sjajem avenija što su ih, s obje strane, obilježavali nizovi stupova sve do vrata Mjeseca.

Židovi su tu bili tako brojni kao danas u New Yorku. Njihovo bogatstvo- i, kako se govorilo, njihovo lihvarenje - izazivalo je česte nemire koji su se ponavljali iz stoljeća u stoljeće i na koje je u petom stoljeću aktivno utjecao biskup Ćiril. U vrijeme kad se pojavljuje Evangelje, Židovi tu žive u punom blagostanju i obitavaju u dvjema gradskim četvrtima, poimence u Delti. Njihove su veze s Palestinom česte, prigodom hodočašća u Jeruzalem. Neki su od njih možda bili među Stjepanovim osporavateljima.

Vjerojatno je židovska zajednica dala prve pristalice kršćanstva u Aleksandriji. Otvorena svim utjecajima, radoznala prema svakom znanju, talionica rasa i religija, gdje se spretnost i nemir udruživao sa skepticizmom i sinkretizmom, Aleksandrija mora da je primila evangelizatore onako kao što će, uskoro zatim, primiti Valentinova i Karpokratova maštanja ili Marcionova učenika Apela - koji će se svi preseliti u Rim i u Lion, gdje će ih spremno pobijati Irenej. Takvi disidenti pretpostavljaju postojanje Velike Crkve.

Kada i kako je Kristovo Evandjelje došlo u Egipat? U nestošici dokumenata, teško je osvijetliti taj problem i razlučiti istinu od legende. Povjesničar Euzebije izvještava, bez potvrde, o tradiciji koja se diči dolaskom evanđelista Marka. Taj nam je pisac sačuvao i popis prvih deset aleksandrijskih biskupa. Prvi je od njih bio Demetrije koji je zajednicom upravljao godine 189. Ali sve su to imena koja ne potvrđuju nikakav trag i nikakav dokument.

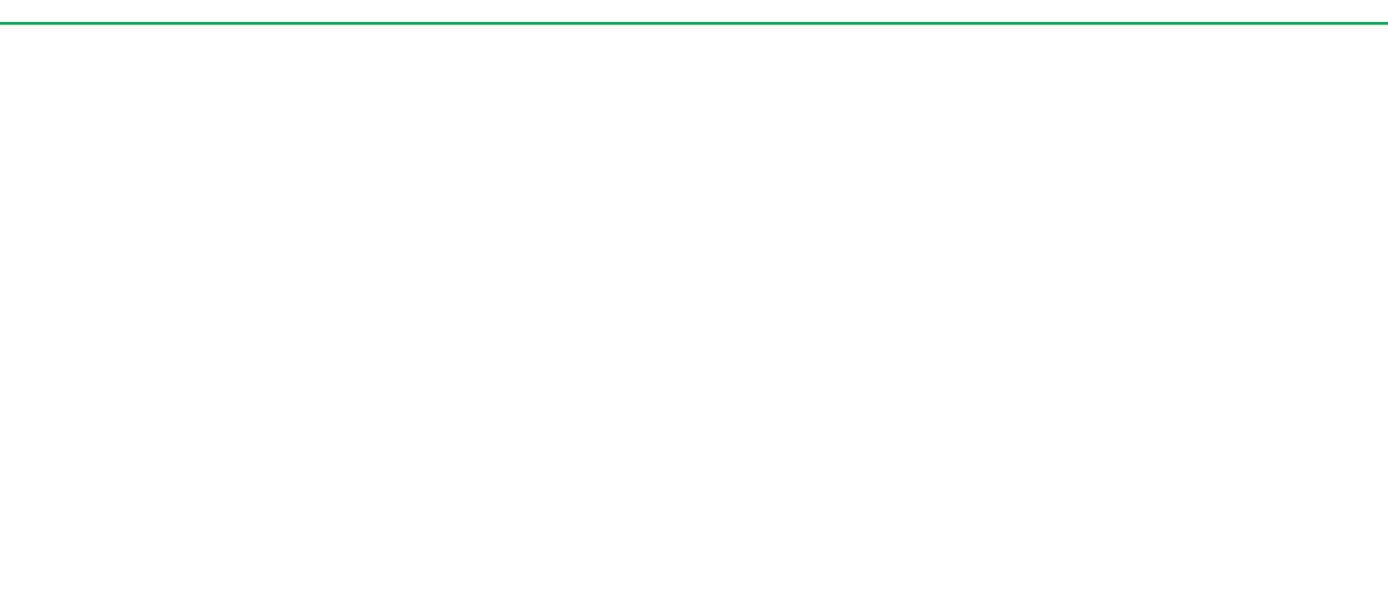
Sasvim je lako moguće da se Apolon, o kojemu je riječ u prvoj poslanici Korinćanina, obratio na kršćanstvo u Egiptu, svojoj domovini - kako tvrdi jedan od najboljih svjedoka teksta. Prve sigurne tragove kršćanstva daju nam fragmenti Evandjelja koji potječu s početka drugoga stoljeća. Najstariji poznati kršćanski papirusi napisani su grčki. Prijevodi Biblije (Novog zavjeta i Psalama) na koptski, nesumnjivo nastali u Hermopolisu, pojavljuju se istom u III. stoljeću i potvrđuju da je tada Evandjelje prodrlo u unutrašnjost zemlje, 400 kilometara od ušća Nila. Centar je bio Hermopolis, što može razjasniti legendu da je tu boravila Sveta obitelj u vrijeme Herodova progona. Tu postoji biskup imenom Kolon, najkasnije 250. godine.

U gradu Aleksandriji, gdje je cvala filozofija i kultura, uskoro se u kršćanstvu pojavio intelektualni pravac koji će biti ponos grada - gdje se nižu imena

Klementa, Origena, Dionizija, Atanazija, Arija, Ćirila. S kraja drugoga stoljeća može se već govoriti o „aleksandrijskoj školi“. Kad bi se moglo dokazati aleksandrijsko podrijetlo poslanice Hebrejima, tada bismo imali prvi dokument intelektualne vitalnosti te zajednice. Takozvana Barnabina poslanica, napisana u drugom stoljeću u obrazovanoj judeo-kršćanskoj sredini gdje se susreću razni utjecaji i gdje je neosporan ugled velikoga aleksandrijskog Židova Filona, možda je nastala u Aleksandriji, čime bi se djelomično razjasnilo poštovanje aleksandrijских teologa prema tom spisu.

U Aleksandriji se, oko godine 180., zaustavlja Panten dolazeći nesumnjivo sa Sicilije, nakon duge plovidbe koja ga je, po Euzebijevim riječima, odvela sve do Indije. Upravlja katekumenskom školom, nekom vrstom kršćanskog sveučilišta, gdje je Klement našao učitelja i svjetlo koje ga je privelo k vjeri.

Aleksandrijska je zajednica organizirana, na čelu joj je biskup velikog formata, Demetrije. Čini se da je on shvatio i podržavao intelektualni zahtjev u evangelizaciji... ne bojeći se ipak sporenja s najbriljantnijim teologozima. Aleksandrija je otada svjetionik koji svijetli Istoku i Zapadu, napose Rimu. Euzebije cijeni uske veze koje egipatsku zajednicu povezuju s braćom u Palestini, i koji su svi složni u pitanju dana slavljenja Pashe.

Čini se da je Demetrije zaredio tri prva biskupa za zajednice u Antinoju, Naufcrati i Ptolomeji, heleniziranim gradovima u Egiptu. Dvadeset drugih crkava pripisuju se njegovu nasljedniku Herakli. Prema Euzebijevu pripovijedanju, u Aleksandriji su godine 202. bili mučeni kršćani iz Egipta i cijele Tebaide (južnog dijela zemlje), na temelju čega se može zaključiti da se u dolini Nila kršćanstvo proširilo tijekom drugoga stoljeća.

Azija

Sdruge strane, valja napomenuti prodor kršćanstva u istočni dio Male Azije koji seže do Eufrata i Tigrisa (današnjeg Iraka). Između dviju rijeka nalazila se, zaglavljena između rimskog carstva i Parta, malena državica Ozroen, s glavnim gradom Edesom, na mjestu današnjega turskog grada Urfa. Zbog svoga geografskog položaja, bilo je to veliko trgovište karavana s Istoka, što je Edesu izlagalo utjecajima i invazijama i s Istoka i sa Zapada. Uostalom, blizina Harana, Abrahamove pradomovine, još je povećavala njezin ugled.

Trajan je Ozroen osvojio g. 114., u vrijeme koje nas zanima. Zemlja je tada zadržala svoju nezavisnost, uz uvjet vjernosti Rimu. Odavna je trgovina svilom privukla tamo Židove, koji su možda bili

putokaz za evangelizaciju. Među njima se našlo i onih koji su u Jeruzalemu bili svjedoci Duhova i prve Petrove propovijedi. Navodni apostol zemlje Adai vjerojatno je rodom bio Židov. Euzebije iznosi legendu prema kojoj se kralj Abgar dopisivao s Kristom, a zemlju je navodno evangelizirao apostol Tadej.

Svi stari povjesničari pripisuju apostolu Tomi evangelizaciju Parta i Perzijanaca, što je već Origen tvrdio. Apostolov se grob u drugom stoljeću častio u Edesi. Na tu se možda legendarnu tradiciju nadovezuje druga, koja s njom nije nužno nespojiva, po kojoj je Toma evangelizirao Indiju gdje je obratio kralja Gundafara, a zatim bio mučen i našao svoj prvi grob u Mailapuru (predgrađu Madrasa). U svakom slučaju, Djela Tomina bila su vjerojatno sastavljena na sirijskom jeziku u Edesi, s početka trećeg stoljeća. Ondašnje gnosičke sekte učinile su od apostola Tome mitski lik pouzdanika Spasiteljevih objava. Bilo da je to tradicija ili legenda, navodno apostolove putovanje označuje barem put kojim je Evanđelje zarana moralo krenuti prema Indiji.

Sigurno je da je Edesa s kraja drugog stoljeća evangelizirana i da je u njoj postojala crkva koja je nalikovala onoj u Duri. U vrijeme spora o slavljenju Uskrsa, godine 190. „biskupi Ozroena i njegovih gradova“ zauzimaju svoje stajalište i

interveniraju u Rimu. Čak je sačuvano ime biskupa Paluta, kojega je zaredio Serapion u Antiohiji. Aggai, koji ga je čini se naslijedio, umro je kao mučenik.

Svakako je s kraja drugog stoljeća Evanđelje u zemlji bilo nadaleko prošireno i osnovane su razne zajednice. Ako je istina da se kralj Abgar IX (179.-214.), suvremenik Septimija Severa, obratio na kršćanstvo, onda je daleki Ozroen dao kršćanstvu prvu vladarsku obitelj, koja je zatim olakšavala širenje Evanđelja.

Još dva pisca potvrđuju vitalnost nove religije u Mezopotamiji: Tacijan i Bardesan. Književno značenje jednoga i drugoga pokazuje da je tada Evanđelje uspješno propovijedano mudrima i filozofima sve do Tigrisovih obala. U „Raspravi s Grcima“ sam Tacijan priznaje: „Rodio sam se u zemlji Asiraca, najprije sam bio poučavan u vašoj nauci. Poslije sam se obratio i upoznao tajne koje sada ispovijedam.“

Tacijanovu kolijevku valja tražiti istočno od Tigrisa. Njegovi su roditelji govorili sirijski. Granice s civiliziranim svijetom i traženje mudrosti odvelo ga, kao i mnoge druge, preko Grčke u Rim, gdje se obratio i postao učenikom Justina Filozofa, koji je tu imao svoju filozofsку školu. Poslije učiteljeve smrti napisao je „Raspravu s Grcima“, prihvatio je rigorističke teze gnostičkih sekta, vratio se u zemlju svojih pradjedova i napisao Harmoniju četiriju

evanđelja, Diatessaron, koji se dugo upotrebljavao u sirijskoj crkvi i od kojega se g. 1933. pronašao jedan fragment u Doura-Europosu, na obalama Eufrata.

Drugi pisac iz Edese, Bardesan, rođen 156., i u djetinjstvu prijatelj kralja Abgara IX., bio je jedan od prvih pjesnika koji su na sirijskom sastavljeni liturgijske himne. Čini se da je pokušavao, na razmeđi kultura i naroda, stvoriti sintezu kršćanstva i znanosti. S kraja drugoga stoljeća Edesa se pokazuje ognjištem intenzivne literarne i intelektualne vitalnosti, gdje se stvarao sirijski kršćanski jezik i polazište kršćanskog širenja prema istoku u Armeniji i Perziji.

Dostajala su samo dva stoljeća da duhovni baštinici „novog Izraela“, o kojem govori sv. Pavao, donesu svjetlo Evanđelja u zemlju svog praoca zbog čijeg je obećanja nekoć uzdrhtao Abraham.

Hrvatska marijanska svetišta

Svetište Gospe Maslinske, Zadar

Svetište Uznesenja BDM ubraja se među najveća mesta hodočašća u Zadarskoj nadbiskupiji i višestoljetno je stjecište brojnih hodočasnika koji mole Marijin zagovor i pomoć. Čudotvorna slika Gospe Maslinske na poseban način je predmet štovanja vjernika koji na njezinu svetkovinu ophode oko lika svoje zagovornice i pomoćnice. Župa Uznesenja BDM na Belafuži utemeljena je 21. studenog 1968. godine, podjelom župe Srca Isusova na Voštarnici. Župna crkva na Belafuži sagrađena je u 12. stoljeću i obnovljena 1970. godine.

U blizini stare crkve, 1998. godine je sagrađena i posvećena nova velika župna crkva, na terenu kojega je darovao Niko Bučić iz Belafuže. Bogata je povijest svetišta Gospe Maslinske. Prema poznatim izvorima, u srednjem vijeku spominje se uz crkvu na Belafuži, i samostan redovnika pustinjaka. U ispravi iz 1188. godine crkva se naziva "Sancta Maria ad Quercus" - "Gospa pod Hrastima", zbog toga jer je nekada bila okružena hrastovima. Zanimljivo je i to da

se svetište Gospe Maslinske nalazilo i u dubovoј šumi, pa se isprava iz 1188. godine povezuje i s imenom Gospe u Dubovima. Tijekom povijesti, nakon što se posjekla dubova i hrastova šuma oko svetišta, zasadili su se vinogradi i masline. Odatle dolazi i podrijetlo naziva "S. Maria Olivarum" - "Gospa Maslinska" i sam naziv svetišta. U prilog tome govori i natpis na kamenom pragu crkve: "Kao bujna maslina u polju", što upućuje na plodnost i bogatstvo Gospina štovanja kroz povijest. Povijesni izvori svjedoče kako je prva crkva najvjerojatnije uništena 1202. godine za vrijeme mletačke opsade Zadra, dok se 1215. godine spominje njezina obnova. Crkva je kroz povijest obnavljana i preuređivana prema tadašnjim stilovima gradnje i arhitekture, izvana i iznutra, kao i u novije vrijeme.

Crkveni povjesničar mons. dr. Eduard Peričić u svojoj knjizi "Čudesnost marijanskih hodočašća" opširno je predstavio povijest svetišta Gospe Maslinske. Tako navodi kako je crkva na Belafuži za vrijeme baroka produžena i proširena te opremljena štukaturama i grbom obitelji mletačkog kapetana Marco Bellafuse, velikim raspelom i oltarom. Kako autor dr. Peričić ističe u knjizi, Marco

Bellafusa darovao je za svetište veliki križ, a među pukom se svetište zove još i "crkvom u Bellafusi". Stoga je, prema obitelji Bellafusa, ovaj predio Zadra i dobio naziv Belafuža. Povjesni izvori spominju kako je generalni providur L. Foscolo, 1646. godine dao crkvicu prebjezima iz zadarskog zaleđa. Zvonik je podignut 1735. godine, a novi mramorni oltar i župnu kuću dao je izgraditi generalni providur Querini.

Znamenita je i dragocjena čudotvorna slika Gospe s Djetetom, rad mletačkog slikara Paola Veneziana iz 1350. godine, izrađena tehnikom tempere na drvu. Štovanje Djevice Marije i njezine čudotvorne slike naročito je bilo izraženo u teškim povijesnim trenucima Donatova grada. U prilog ovoj činjenici govor i podatak da se slika Gospe Maslinske od 1855. godine štuje kao znak spašavanja grada od kolere. Svetište kraljiči i bunarski vijenac s grbom gradskog kanonika Mateja Sturaria, koji se nalazi u župnom dvorištu. Vrijedno je reći da je spomenuti kanonik popravio i proširio crkvu. Crkva Gospe Maslinske ima sakristiju i dva oltara. Glavni oltar baroknog stila potječe iz 1742. godine.

Slika Bogorodice čini središnji dio glavnog oltara. U crkvenoj lađi je mramorni oltar s velikim raspelom.

U knjizi "Čudesnost marijanskih hodočašća" stoji i podatak kako su po nalogu mletačkih vlasti za vrijeme kandijskog rata srušene sve zgrade u najbližoj okolini, kao i stabla kako ih ne bi koristili Turci i tamo se zadržali. Crkva na Belafuži i kuća njezinog kapelana bile su sačuvane i dane na privremenu uporabu prebjezima iz zadarskog zaleđa. Gospina slika je zbog teške povijesne situacije premještena na sigurnije mjesto u gradu.

Svetište Gospe Maslinske je 1876. godine pokradeno. Zadrani su neprestano bdjeli nad svojim svetištem i vodili brigu o njemu te su dali darove za popravak. Nakiti i brojni darovi čuvali su se na sigurnijem mjestu. Zavjetni darovi pokradeni su 1876. godine uz srebrne oplate, koje su poklonjene 1732. i 1777. godine. Kako je poznato, kanonik Karlo Friedrich Bianchi, upravitelj svetišta, dao je već 1876. godine napraviti drugu oplatu.

<http://www.057info.hr>

Mali vjeronaučni leksikon

Izabrani narod

Izabrani narod. Izraelski je narod bio svjestan da ga je Bog na poseban način izabrao (odabrao), da je s njime Bog sklopio Savez, da svim narodima objavi pravoga Boga i njegovo spasenje. Izraelski narod nazivamo starim izabranim Božjim narodom. Isus Krist je osnovao Crkvu u koju su pozvani svi ljudi da se okupe u jedan Božji narod. Crkvu nazivamo novim izabranim Božjim narodom.

Put u slobodu, Katekizam 6, KS Zagreb, 1986

Izak

Izak, hebrejski *Yīchāq*, יִחָק doslovno, *smije se / smijat će se*, izvedeno *Neka se Bog smješka*.

U ugaritskim tekstovima iz 13. stoljeća prije Krista taj smiješak odnosio se na dobronamjerni osmijeh kanaanskog božanstva El.

Knjiga Postanka taj smiješak pripisuje Izakovoj majci Sari koja se nasmijala kad je čula navještaj da će roditi. Već je bila starica i to joj se činilo nemogućim i smiješnim (Post 18, 1-15).

Izak je starozavjetni patrijarh iz Knjige Postanka. Roditelji su mu stogodišnji Abraham i devedesetgodišnja Sara. Imao je sinove Ezava i Jakova. U priči o Izaku naglašenije su ličnosti njegov otac Abraham, žena Rebeka i sinovi Ezav i Jakov.

Priča o žrtvovanju Izaka govori o zamjeni ljudskih žrtava životinjskima i osuda je kanaanskoga kulta ljudskih žrtava. Taj opis čest je motiv u likovnoj umjetnosti.

Tri klesara

Usrednjem vijeku neki se hodočasnik zavjetovao da će posjetiti veoma udaljeno svetište, kako se u ona vrijeme običavala.

Nakon nekoliko dana pješačenja penjao se pustim puteljkom koji je vijugao strminom prema uzvisini. Uz puteljak su se nalazile kamene pećine. Pred njima su sjedili ljudi i pod žarkim suncem klesali oveće kamene gromade oblikujući pravilne kocke za gradnju.

Hodočasnik se približi jednome od njih sažalno promatrajući ispaćeno lice i oči izranjene kamenom prašinom. Ruka mu se stopila s teškim čekićem kojim je uporno lupao po stijeni.

- *Što to radiš?* - upita hodočasnik.

- *Ubijam se poslom, zar ne vidiš?* - odgovori čovjek ne dižući pogleda s kamena po kojem je snažno lupao.

Hodočasnik je nastavio put ne rekavši ništa.

Dode zatim do drugoga, isto tako umornog i prašnjavog klesara.

- *Što to radiš?* - upita i njega.

- *Zar ne vidiš? Mučim se od jutra do večeri da bih izdržavao ženu i djecu* - odgovorio je.

Hodočasnik bez riječi nastavi svojim putem.

Kad je stigao na vrh brda, ugleda trećeg klesara. Na izbrazdanom i prašnjavom licu izranjavanom komadićima kamenja, vidjelo se da jedva podnosi umor, ali začudo, bio je dobre volje.

- *Što to radiš?* - upita ga hodočasnik.

- *Zar ne vidiš* - osmješnuo se čovjek ponosno, i dodao - *Gradim katedralu!*

Povede tada hodočasnika na liticu i pokaza mu dolinu gdje se naziralo veliko gradilište s mnoštvom stupova, s lukovima i dva kamaena zvonika koja su veličanstveno stremila prema nebu.

NAŠI POKOJNI

SENIJA CERIN,

PU zagrebačka, Zagreb, 8. lipnja 1994.

VLADO LAUČAN,

PU požeško - slavonska, Pakrac, 9. lipnja 1991..

ZVONKO LOPIN,

PU dubrovačko - neretvanska, 9. lipnja 1991.

MIJO BABIĆ,

PU zagrebačka, Južno bojište, 11. lipnja 1992.

AGO PAŠIĆ,

PU primorsko - goranska, u službi, Rijeka, 11. lipnja 2002

MIRO KOŠČAK,

PU varaždinska, Slatinski Drenovac, 12. lipnja 1992.

MILAN ARAMBAŠIĆ,

PU osječko - baranjska, u službi, državna granica na rijeci Dunav, 15. lipnja 1998.

ŽELJKO GOLEM,

PU vukovarsko - srijemska, Vinkovci, 16. lipnja 1993.

NENAD KRMPOTIĆ,

PU primorsko - goranska, u službi, Veles, Povile, 17. lipnja 1992.

VLADO BUSAK,

PU karlovačka, u službi, Lasinja, 19. lipnja 1996.

ADRIAN GORŠIĆ,

PU karlovačka, U službi, Karlovac, 21. lipnja 1996.

DARKO BOŽIČEVIĆ,

PU ličko - senjska, Otočac, 22. lipnja 1994.

POČIVALI U MIRU